

Υπόθεση C-597/20

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

12 Νοεμβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο

Fővárosi Törvényszék (πρωτοδικείο Βουδαπέστης, Ουγγαρία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

27 Οκτωβρίου 2020

Προσφεύγουσα:

Polskie Linie Lotnicze «LOT» SA

Καθής:

Budapest Főváros Kormányhivatala (αντιπροσωπεία της κυβέρνησης στη Βουδαπέστη)

Fővárosi Törvényszék (πρωτοδικείο Βουδαπέστης)

[παραλειπόμενα]

Προσφεύγουσα:

Polskie Linie Lotnicze LOT Spółka Akcyjna
([παραλειπόμενα] Βαρσοβία, Πολωνία
[παραλειπόμενα])

[παραλειπόμενα]

Καθής:

Budapest Főváros Kormányhivatala
(αντιπροσωπεία της κυβέρνησης στη Βουδαπέστη)
([παραλειπόμενα] Βουδαπέστη, Ουγγαρία
[παραλειπόμενα])

[παραλειπόμενα]

Αντικείμενο της διαφοράς:

Προσφυγή [παραλειπόμενα] με αντικείμενο προστασία καταναλωτών

ΑΠΟΦΑΣΗ

Το παρόν δικαστήριο κινεί διαδικασία προδικαστικής παραπομπής ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Το παρόν δικαστήριο υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

Έχει το άρθρο 16, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου την έννοια ότι ο εθνικός φορέας που είναι αρμόδιος για την εφαρμογή του κανονισμού, στον οποίο έχει υποβληθεί ατομική καταγγελία επιβάτη, δεν μπορεί να υποχρεώσει τον οικείο αερομεταφορέα να καταβάλει την αποζημίωση που δικαιούται ο επιβάτης βάσει του κανονισμού;

[παραλειπόμενα] [δικονομικά ζητήματα του εσωτερικού δικαίου]

Αιτιολογία

- 1 Το παρόν διοικητικό δικαστήριο, επιληφθέν διαφοράς σχετικής με την προστασία των καταναλωτών, ζητεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Δικαστήριο), δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, να ερμηνεύσει τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαίες για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

Αντικείμενο της διαφοράς και κρίσιμα πραγματικά περιστατικά

- 2 Κατόπιν καθυστέρησης άνω των τριών ωρών της πτήσης του προσφεύγοντος αερομεταφορέα της 22ας Σεπτεμβρίου 2019 από Νέα Υόρκη με προορισμό τη Βουδαπέστη, αλλοδαποί επιβάτες [παραλειπόμενα] υπέβαλαν καταγγελία ενώπιον της καθής ουγγρικής αρχής προστασίας των καταναλωτών, προκειμένου να υποχρεώσει την προσφεύγουσα να τους καταβάλει την αποζημίωση που προβλέπεται στο άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (στο εξής: κανονισμός) λόγω παράβασης κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού.
- 3 Με απόφαση [παραλειπόμενα] της 20ής Απριλίου 2020 που εκδόθηκε επί της διαδικασίας προστασίας των καταναλωτών που κινήθηκε κατόπιν της εν λόγω καταγγελίας, η καθής έκρινε ότι η προσφεύγουσα παραβίασε το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού. Ως εκ τούτου, επέβαλε στην προσφεύγουσα την υποχρέωση να καταβάλει σε καθέναν από τους προαναφερθέντες επιβάτες αποζημίωση ύψους 600 ευρώ και να καταβάλει, στο μέλλον, στους επιβάτες που τυχόν υποβάλουν καταγγελία το ποσό της προβλεπόμενης αποζημίωσης, υπό την προϋπόθεση ότι η ματαιώση ή η καθυστέρηση της πτήσης της προσφεύγουσας ή η άρνηση επιβίβασης δεν οφείλονται σε εξαιρετικές περιστάσεις. Η καθής δικαιολόγησε την επιβολή της υποχρέωσης αυτής με το ότι, δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφοι 1

και 2, του κανονισμού, είναι αρμόδια να αποφαινεται επί των αμφισβητήσεων σχετικά με τα δικαιώματα των επιβατών. Σύμφωνα με το άρθρο 43/A, παράγραφος 2, του fogyasztónvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (νόμου CLV 1997 για την προστασία των καταναλωτών, στο εξής: νόμος για την προστασία των καταναλωτών), η αρχή προστασίας των καταναλωτών —εάν είναι απαραίτητο, σε συνεννόηση με την αρχή πολιτικής αεροπορίας— είναι αρμόδια για την εφαρμογή του κανονισμού [(ΕΕ) 2017/2394] όσον αφορά τις παραβάσεις των διατάξεων [του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 της 11ης Φεβρουαρίου 2004] εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο c, του νόμου για την προστασία των καταναλωτών εξουσιοδοτεί την εν λόγω αρχή να υποχρεώνει την επιχείρηση να παύσει, εντός ορισμένης προθεσμίας, τις διαπιστωθείσες παρατυπίες και παραλείψεις, ενώ το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο i, της επιτρέπει να επιβάλλει «πρόστιμα για την προστασία του καταναλωτή».

- 4 Με την ένδικη προσφυγή της, η προσφεύγουσα ζητεί από το παρόν δικαστήριο την ακύρωση της εν λόγω απόφασης. Υποστηρίζει ότι η αιτία που προκάλεσε την καθυστέρηση της επίμαχης πτήσης μπορεί να θεωρηθεί έκτακτη περίπτωση, πράγμα που συνιστά λόγο απαλλαγής βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού, επομένως νομίμως απέκρουσε το αίτημα αποζημίωσης των επιβατών.
- 5 Η καθής ζητεί την απόρριψη της ένδικης προσφυγής διότι δεν υφίσταται κανένας λόγος απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής της αποζημίωσης.

Σκεπτικό της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης και επιχειρήματα των διαδίκων

- 6 Το παρόν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς την αρμοδιότητα της αρχής προστασίας των καταναλωτών να επιβάλει την καταβολή της αποζημίωσης που προβλέπει ο κανονισμός.
- 7 Κατά την προσφεύγουσα, η αρχή προστασίας των καταναλωτών δεν μπορεί να επιβάλει την καταβολή της προβλεπόμενης από τον κανονισμό αποζημίωσης. Τούτο επιβεβαιώνεται από τα σημεία 35 έως 41 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-145/15 και C-146/15 επί των οποίων εκδόθηκε η αντίστοιχη απόφαση του Δικαστηρίου (στο εξής: απόφαση του Δικαστηρίου). Στα σημεία αυτά επισημαίνεται ότι η έννομη σχέση μεταξύ αερομεταφορέα και επιβάτη είναι αστικής φύσης, επομένως τα πολιτικά δικαστήρια είναι αρμόδια να αποφαινούνται επί των καταγγελιών με τις οποίες οι επιβάτες ασκούν τα δικαιώματα που απορρέουν από τη σχέση αυτή, καθόσον αφορά συμβατικές υποχρεώσεις. Η ουγγρική πρακτική κατά την οποία ο εθνικός φορέας επιβολής επιβάλλει στον αερομεταφορέα την καταβολή της αποζημίωσης σφετερίζεται τη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Σε πολλές περιπτώσεις, άλλοι επιβάτες κίνησαν στην Ουγγαρία, ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, δικαστικές διαδικασίες κατά της προσφεύγουσας με αίτημα την καταβολή

αποζημίωσης. Κατά συνέπεια, οι επιβάτες έχουν τη δυνατότητα να προβάλουν την αξίωση αποζημίωσης ενώπιον των δικαστηρίων ως αξίωση αστικού δικαίου.

- 8 Κατά την *καθής*, η αρχή προστασίας των καταναλωτών έχει την εξουσία να επιβάλει την καταβολή της αποζημίωσης που προβλέπει ο κανονισμός. Τούτο επιβεβαιώνει η σκέψη 36 της αποφάσεως του Δικαστηρίου και το σημείο 30 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα στην ίδια υπόθεση, καθώς και το σημείο 7.1 της ανακοίνωσης της Επιτροπής της 15ης Ιουνίου 2016 (ερμηνευτικές κατευθυντήριες γραμμές του κανονισμού). Συγκεκριμένα, ο εθνικός φορέας επιβολής δεν υποχρεούται, αν δεν το κρίνει αναγκαίο, να προβεί σε ενέργειες για την καταβολή της αιτούμενης με τις ατομικές καταγγελίες αποζημίωσης. Εντούτοις, το γεγονός ότι δεν είναι υποχρεωτική δεν σημαίνει ότι απαγορεύεται ή ότι δεν είναι δυνατή η πραγματοποίηση ενεργειών και η λήψη αποφάσεως σχετικά με την καταβολή της αποζημίωσης, εφόσον πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις και τούτο είναι δυνατό βάσει της νομοθεσίας των κρατών μελών. Συναφώς, η *καθής* τονίζει τον σκοπό εξασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας των επιβατών, τον οποίο μνημονεύει η αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού, και την υποχρέωση που προβλέπεται στην ίδια αιτιολογική σκέψη να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις προστασίας των καταναλωτών εν γένει. Κατά την άποψη της, τα δικαιώματα των επιβατών αεροπορικών μεταφορών θα καθίσταντο κενά περιεχομένου από την άποψη της προστασίας του καταναλωτή αν, σε περίπτωση ατομικών καταγγελιών, η αρχή προστασίας των καταναλωτών δεν μπορούσε να ενεργήσει και να διατάξει την καταβολή αποζημίωσης. Δεν συντρέχει λόγος να οριστεί εθνικός φορέας επιβολής σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού αν ο ρόλος του φορέα αυτού περιορίζεται στην ενημέρωση του επιβάτη για τα δικαιώματά του σε σχέση με την υποβολή ατομικής καταγγελίας.

Οι εφαρμοστέες διατάξεις

- 9 Άρθρο 16, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού
- «1. Κάθε κράτος μέλος ορίζει το φορέα που είναι αρμόδιος για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού όσον αφορά τις πτήσεις που αναχωρούν από αερολιμένες που βρίσκονται στο έδαφός του και για τις πτήσεις από τρίτες χώρες προς αερολιμένες σε αυτό το έδαφος. Όπου αρμόζει, ο φορέας αυτός λαμβάνει τα μέτρα που είναι αναγκαία για να καταστούν σεβαστά τα δικαιώματα των επιβατών. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για το φορέα που ορίζεται κατ' εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.
2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 12, κάθε επιβάτης μπορεί να υποβάλλει καταγγελία σε οιοδήποτε φορέα έχει οριστεί κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1, ή σε οιοδήποτε αρμόδιο φορέα έχει ορίσει ένα κράτος μέλος, σχετικά με τυχόν παράβαση του παρόντος κανονισμού σε οποιοδήποτε αερολιμένα του εδάφους κράτους μέλους ή σχετικά με οιαδήποτε πτήση από τρίτη χώρα προς αερολιμένα του εδάφους κράτους μέλους.»
- 10 Άρθρο 43/A, παράγραφος 2, του νόμου περί προστασίας των καταναλωτών

«Η αρχή προστασίας των καταναλωτών —εφόσον είναι αναγκαίο, σε συνεννόηση με την αρχή πολιτικής αεροπορίας— είναι αρμόδια για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2394 όσον αφορά τις παραβάσεις των διατάξεων του [κανονισμού (ΕΚ) 261/2004] εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

Σκεπτικό της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής απόφασης

- 11 Με την προπαρατεθείσα απόφασή του, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή προστασίας των καταναλωτών *δεν οφείλει* να επιβάλει στους αερομεταφορείς την καταβολή της αποζημίωσης. Εντούτοις, στις σχετικές προτάσεις του, ο γενικός εισαγγελέας είχε κρίνει ότι η αρχή προστασίας των καταναλωτών *δεν είχε* την εξουσία να επιβάλει την καταβολή της αποζημίωσης, διότι τούτο εμπίπτει στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων.
- 12 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η προδικαστική παραπομπή είναι αναγκαία προκειμένου να καθοριστεί αν, με την εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι η αρχή αυτή «δεν οφείλει», διότι (α) σε αυτό αναφερόταν ρητά το προδικαστικό ερώτημα του ολλανδικού αιτούντος δικαστηρίου ή διότι (β) επιθυμούσε να αποστεί από την άποψη του γενικού εισαγγελέα.
- 13 Το ερώτημα αυτό είναι εύλογο, διότι οι συνθήκες που επικρατούν στην Ολλανδία, στις οποίες βασίζεται η απόφαση του Δικαστηρίου, δεν είναι οι ίδιες με εκείνες της Ουγγαρίας, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το σκεπτικό της απόφασης, στις Κάτω Χώρες τα πολιτικά δικαστήρια επιλαμβάνονται αγωγών αποζημίωσης που ασκούν οι επιβάτες, ενώ η αρχή προστασίας των καταναλωτών απορρίπτει συστηματικά τις καταγγελίες που υποβάλλονται ενώπιόν της με το ίδιο αντικείμενο. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας ένδικης διαδικασίας κινηθείσας από επιβάτη η καταγγελία του οποίου είχε απορριφθεί, το ολλανδικό διοικητικό δικαστήριο ερώτησε αν η αρχή προστασίας των καταναλωτών «οφείλει» να επιβάλει την καταβολή της αποζημίωσης. Το Δικαστήριο απάντησε ότι «δεν οφείλει», ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι ο γενικός εισαγγελέας είχε προτείνει με τις προτάσεις του να δοθεί απάντηση ευρύτερη υπό την έννοια ότι «δεν δύναται», απάντηση η οποία θα ήταν επίσης κρίσιμη για τις συνθήκες που επικρατούν στην Ουγγαρία.
- 14 Η απόφαση του Δικαστηρίου καταδεικνύει την ερμηνευτική γραμμή του Δικαστηρίου, αλλά δεν δίδει άμεση απάντηση στην περίπτωση της Ουγγαρίας, όπου, παρά την ύπαρξη δυνατότητας άσκησης αγωγής αστικού δικαίου, η αρχή προστασίας των καταναλωτών επιβάλλει συστηματικά στους αερομεταφορείς την καταβολή της αποζημίωσης.
- 15 Δυνάμει του άρθρου 43/Α, παράγραφος 2, του νόμου περί προστασίας των καταναλωτών, η αρχή προστασίας των καταναλωτών, η οποία ορίζεται ως εθνικός φορέας αρμόδιος για την εφαρμογή του κανονισμού, είναι γενικώς αρμόδια για τις παραβάσεις του κανονισμού. Ο νόμος για την προστασία των καταναλωτών εξουσιοδοτεί την αρχή αυτή να επιβάλει ορισμένες έννομες συνέπειες σε περίπτωση παράβασης προστατευτικής διατάξεως του καταναλωτή (για

παράδειγμα, υποχρέωση τερματισμού των διαπιστωθεισών παραβάσεων ή παραλείψεων, επιβολή προστίμων κ.λπ.). Εντούτοις, πέραν του προηγούμενου γενικού ορισμού, κατά την ουγγρική νομοθεσία ο εθνικός φορέας επιβολής δεν έχει ρητώς την εξουσία να λαμβάνει μέτρα καταναγκασμού για την καταβολή αποζημίωσης σε περίπτωση παράβασης του κανονισμού.

- 16 Για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί αν, βάσει του δικαίου της Ένωσης, ο εθνικός φορέας επιβολής είναι αρμόδιος να επιβάλει την καταβολή αποζημίωσης, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 92, παράγραφος 1 στοιχείο α, του a közizgazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (νόμου I του 2017, περί διοικητικών δικαστηρίων [παραλειπόμενα]), σε περίπτωση έλλειψης αρμοδιότητας, η απόφαση της διοικητικής αρχής ακυρώνεται χωρίς εξέταση επί της ουσίας και το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει λόγος ακυρότητας.
- 17 Επιπλέον, το γεγονός ότι σε ορισμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δυνατόν να απευθυνθεί ο ενδιαφερόμενος στον εθνικό φορέα επιβολής, προκειμένου αυτός να υποχρεώσει τους αερομεταφορείς να καταβάλουν αποζημίωση, ενώ, σε άλλα κράτη μέλη, επιτρέπεται μόνον η άσκηση ενδίκου βοηθήματος ενώπιον δικαστηρίου, μπορεί να προκαλέσει ανασφάλεια δικαίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συγκρούσεις δικαιοδοσίας, παράλληλες διαδικασίες και forum-shopping.
- 18 [παραλειπόμενα]
- 19 [παραλειπόμενα] [δικονομικά ζητήματα του εσωτερικού δικαίου]

Βουδαπέστη, 27 Οκτωβρίου 2020.

[παραλειπόμενα] [υπογραφές]